

חודש חוץ וטבע

מערך "אני והסביבה"

חוברת למדריכי כיתות ד'

סרקו אותי וכנסו לאתר התנועה ולספריית ההדרכה

חודשים מרץ-אפריל
מחלקת הדרכה - בני המושבים

מערך הדרכה לחודש חוץ וטבע

"אני והסביבה"
מיועד לשכבת כיתות ד'.

בבניית מערכי חודש חוץ וטבע היו שותפים:

נופר לוצטו (מחלקת הדרכה בני המושבים)
רותם אייל ועומר גינזבורג (אנונימוס ארגון הפועל לזכויות בעלי חיים)

שנת הוצאה: 2014
כתיבה ועריכה: קרן חזן (מחלקת הדרכה)

תוכן עניינים

4	מטרות החודש
5	רצף המערכים לפי גילאים
6	פעולה ראשונה-יוצאים החוצה
9	פעולה שניה-איכות הסביבה
12	פעולה שלישית-זכויות בעלי חיים- אנונימוס
19	פעולה רביעית-פעולת שיא

מדריכים יקרים

אנו חיים בעולם טכנולוגי, אנו חשופים למידע רב, ונמצאים רוב שעות היום מול מסכים – מחשב, טלויזיה, פלאפון. החודשים הקרובים מוקדשים לחיבור והכרות עם הטבע, החוץ והארץ. הקבוצה, הקשרים בין אנשים, היציאה החוצה, ההכרות והחיבור עם הסביבה והארץ הם המטרות של החודשים הקרובים. לראות, להרגיש, לחוש ולחוות. בנוסף אנו בבני המושבים רואים אחריות גדולה על הסביבה ועל פיתוח תפישה מקיימת. כזו השומרת על הסביבה למען הדורות הבאים.

מטרות חדש חוץ וטבע

מטרה מספר 1 : חיפוק הקשר עם הטבע.

- הכרות הארץ.
- הגברת הקשר של החניך עם הסביבה.

מטרה מספר 2 : העלאת המודעות לנושא איכות הסביבה.

- הקניית מידע בנושא.
- העלאת מודעות לשותפות האדם באינדיבידואל ובסביבה.
- הגברת המעורבות בנושא.

מטרה מספר 3 : מיומנות חוץ וטבע.

- העשרת החניך במיומנות חוץ וטבע
- הזדהות מיומנויות החוץ כחלק מהפעילות בתנועת נוער.

חדש חוץ וטבע - מערכים לפי גילאים

ה- טביעת הרגל האקולוגית שלי	ז-הישרדות	ו- יש לנו רק כדור ארץ אחד	ה- יוצאים החוצה	ד- אני והסביבה	
יוצאים החוצה- בוחנים את הסביבה- טבע ומעשה ידי אדם - אורבניה	יוצאים החוצה- מיומנויות חוץ- ניוטים	יוצאים החוצה- אני מסתדר בטבע - מיומנויות טיול בלילה	יוצאים החוצה- הכרות עם הסביבה הקרובה- החי והצומח	יוצאים החוצה- הכרות עם הסביבה הקרובה דרך החושים .	פעולה 1- חיזוק הקשר עם הטבע והסביבה
טביעת הרגל האקולוגית שלי- וההשפעה של המעשים שלי על הסביבה	צרכנות חכמה- מודעות לתרבות הצריכה	זיהום - אוויר, מים, רעש. התחממות גלובלית וחור באוזון	מחזור- שימוש חוזר בחומרים	ניקיון ומחזור - התכלות, והפרדת זבל	פעולה 2- איכות הסביבה
זכויות בעלי חיים - בעד, נגד ואיך אפשר לעזור	המציאות של בעלי החיים ואיך זה קשור אלינו	שוברים את המיתוס: על "חיות שאוהבים" ו"חיות שמשתמשים בהן"	התעללות בבעלי חיים - מה זה ומה עושים עם זה?	כל אחד צריך משהו - צרכים שלנו, צרכים של בעלי חיים	פעולה 3- זכויות בעלי חיים- אנונימוס
בונים מחנה ביישוב - ומעבירים שם את הלילה	יום טיול	גינה אקולוגית	רהיטים מקרטון או ספסלים ממוחזרים	פינת המחזור בקן או ביישוב	פעילות שיא

מיומנויות חוץ לכיתות ד' -

1. קשר בוהן
2. קשר שטוח
3. קשר מוט
4. כפיתה מרובעת

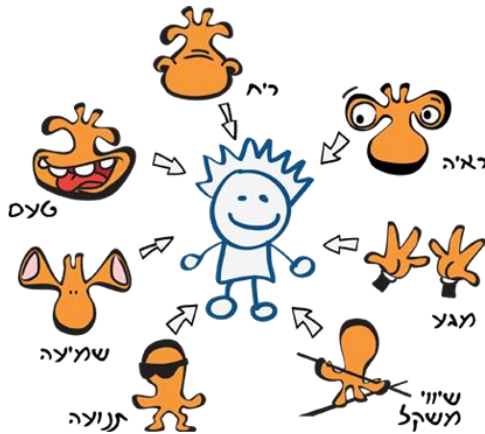

פעולה ראשונה: "אני והסביבה"

יוצאים החוצה – הכרות עם הסביבה הקרובה דרך החושים

מטרות הפעולה:

1. החניך יכיר את נושא החודש.
2. החניך יכיר את הסביבה דרך החושים.
3. החניך ירגיש חיבור עם הטבע מתוך ההתנסות החווייתית.

רקע לפעולה: החושים שלנו הם הדרך שלנו להכיר את העולם שסביבנו. למידה מגוונת יכולה לקרות כאשר אנחנו מפעילים את החושים השונים. הסביבה והטבע מזמנים לנו שימוש בחושים השונים. לטעום, להרגיש, להריח ולראות את הסביבה הקרובה והטבע.

מהלך הפעולה:

1. משחק פתיחה: פרה עיוורת – קושרים את עיניו של אחד הילדים בעזרת מטפחת, והוא, ה'פרה העיוורת'. הוא צריך לתפוס את שאר הילדים כשעיניו קשורות (ואינו רואה כלל) ובידיים מושטות קדימה. שאר הילדים מתגרים בו מתקרבים ובורחים, משמיעים לו קולות שמחד יעזרו לו למצאם, אך מאידך יבלבלו אותו מאחר שכבר ברחו. גבולות מקום המשחק נקבעים מראש. הילד שנתפס הופך להיות ה'פרה העיוורת'.

שאלים את החניכים באילו חושים השתמשו במשחק? איך ה'פרה העיוורת' הצליחה לתפוס את הילדים דרך החושים בהם היא השתמשה?
2. הכרת הסביבה דרך החושים – סימני דרך.

מחלקים את הקבוצה ל-2, לכל קבוצה יתלווה מדריך. יוצרים בסביבת המועדון 2 מסלולים שונים ע"י סימון חיצים על הכביש בשני צבעים שונים. במהלך המשחק יקבלו הקבוצות משימות שיובילו אותן לרמז הבא (בחץ שמוביל למשימה, צריך לרשום לידו "משימה" והחניכים יצטרכו לחפש את הפתק). כל קבוצה מקבלת את המסר הבא:

חניכים יקרים ברוכים הבאים למשחק סימני דרך!
בהזנקה של המדריך אתם תתחילו במשחק. המטרה שלכם היא להשיג את הקבוצה המתחרה וכדי לעשות את זה תצטרכו לעבור את כל המסלול, לעשות את כל המשימות וכל זה בזמן הכי קצר! שימו לב שבחיצים שלידם כתוב "משימה" תצטרכו לחפש פתק עם המשימה ולבצע אותה.

למדריך: חשוב לתעד בתמונות ולוודא שהם לוקחים איתם את התוצרים שאפשר לקחת. אם יש ציוד למשימה שצריך להביא דאג לקחת אותו איתך לפני היציאה למשחק.

המשימות:

- עליכם למצוא בסביבה כמה שיותר צמחים בעלי ריח ולגלות את השמות של הצמחים.
- עליכם לעשות ציור קבוצתי של הנוף שאתם רואים מהמקום שאתם נמצאים בו על ידי חומרים מהטבע בלבד.
- עליכם להכין פסל סביבתי שמורכב מלפחות 5 מרכיבים שונים מהטבע.
- עליכם ליצור כלי נגינה מהטבע ובעזרתו להמציא מנגינה מיוחדת שכל הרבוצה תנגן.
- עליכם לעצום עיניים ל-2 דקות ולהיות בשקט. נסו לעקוב אחרי כל קולות ששמעתם. איזה קולות מגיעים מהטבע? איזה מהאדם? ערכו רשימה של כל הקולות ששמעתם.
- מלמדים את החניכים קשר בוחן- נותנים להם חבל והם צריכים בדקה לעשות קשר בוחן בחבל כמספר החניכים הקבוצה- כשכל חניך עושה קשר אחד.
- קשר שטוח- מלמדים את החניכים קשר שטוח- כל חניך מקבל חבל קצר. הקבוצה צריכה לחבר את החבלים לחבל אחד על ידי קשרים שטוחים. בסיום עוברים על הקשרים ומשחקים משיכת חבל.

הסבר על הקשרים מופיע בנספח.

בנקודת הסיום מכריזים על הקבוצה המנצחת.

עוברים ביחד עם הקבוצות על התוצרים שלהם, מתלהבים ומפרגנים.

עם סיום המשחק והצגת התוצרים משוחחים עם החניכים על השאלות:

הכרתי היום דברים חדשים בסביבה שלי?

אנחנו מחוברים לסביבה שלנו?

למה הכי התחברתם בפעילות?

האם אנחנו מנצלים את הדברים הטובים שהסביבה מעניקה לנו?

לסיכום, לא תמיד אנחנו יודעים כמה דברים מרכיבים את הסביבה שלנו, וחשוב שמדי פעם נרים את הראש ונסתכל על הטבע שסביבנו, נלמד לאהוב אותו ולהפיק ממנו תועלת.

נספח קשרים:

קשר בוחן

משמש כקשר קצה חבל המהיר ביותר. מונע את פרימת החבל. כמו כן משמש כחצי קביעה לסיום קשר (חניקות).

1. עושים לולאה בחבל כשקצה החבל עובר מעל עצמו.
2. משחילים את קצה החבל דרך הלולאה מלמטה למעלה.
3. מותחים ע"י מתיחת שני קצוות החבל, ועל מנת לשחרר את הקשר, דוחפים את הקצה הארוך לתוך הלולאה.

קשר שטוח

משמש לחיבור חבלים שעוביים זהה.

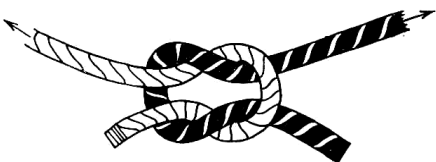
א. מצליבים את שני הקצוות כך שהקצה הימני מעל השמאלי ואז מעבירים את הקצה הימני מתחת לשמאלי.

ב. מצליבים את שני הקצוות כך שהקצה השמאלי מעל הימני ואז מעבירים את הקצה השמאלי מתחת לימני.

ג. מותחים את שני הקצוות עד הידוקהקשר.

ד. כל כניסה ויציאה של החבל אל ומין הקשר צריכה להיות מאותו הצד של הלולאה החובקת.

ה. שני הקצוות הקצרים צריכים לצאת מאותו הצד בכל אחת משתי הלולאות החובקות.

פעולה שנייה: ניקיון ומחזור

התכלות והפרדת זבל

מטרות:

1. החניך יכיר את המושג מחזור ואת חשיבותו לקיומנו.
2. החניך יכיר את נזקי הפסולת שאנו מייצרים.
3. החניך יכיר את הפרדת הפסולת וחשיבותה.
4. החניך יבחן כיצד הוא יכול לסייע בבעיית המחזור.

רקע לפעולה- מגדלים של פסולת

כל תושב בישראל מייצר בממוצע למעלה מ-560 ק"ג אשפה בשנה (על פי נתונים משנת 2006). בסך הכול אנחנו מייצרים בארץ למעלה מ-6 מיליון טונות של פסולת בשנה. בחישובים של נפח, הפסולת שאנחנו מייצרים יכולה למלא כמה עשרות של מגדלים גבוהים כמו מגדלי עזריאלי! קצת קשה להחביא מגדלים שכאלה או להיפטר מהם. מספר התושבים במדינת ישראל עולה בכ-2% בשנה, אך כמות הפסולת שהתושבים מייצרים עולה בשיעור של כ-5% בשנה. כמות הפסולת המיוצרת במושבים חקלאיים או בבתים פרטיים גדולה פי שניים לערך מכמות הפסולת המיוצרת בדירות בעיר הגדולה (3.4 ק"ג בממוצע לעומת 1.7 בממוצע). לעליה ברמת החיים תפקיד משמעותי בהגדלת כמות הפסולת; בבני ברק ובירושלים, הערים העניות ביותר, כמות הפסולת נמוכה בצורה משמעותית (1.3 ק"ג לנפש בממוצע) בעוד שבתל אביב הממוצע עומד על 2.8 ק"ג לנפש.

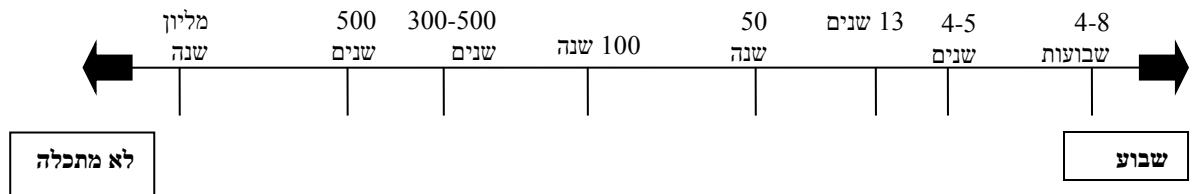
למחזור: המחזור מהווה פתרון מהיר, יעיל וכלכלי להפחתה משמעותית בכמויות הפסולת המוטמנת. בשיטת המחזור, אנו הופכים מוצר קיים לחומר הגולמי ממנו נוצר, ויוצרים מוצר אחר. למשל כדורי ים או ספסלי רחוב המיוצרים מהפלסטיק של בקבוקי השתייה שזרקנו לכלובי המחזור. במצב האידאלי, מוצר שסיימנו את השימוש בו יוכל לחזור אל היצרן - אשר ידע טוב מכולם כיצד לטפל בכל מרכיביו ולמחזר אותם.

מהלך הפעולה:

1. **מרוץ שליחים מחזור-** מחלקים את הקבוצה ל-2 ומעמידים אותם בתור בקו ההתחלה כשבקו הסוף מונחים 4 דפים שעליהם כתוב: נייר, זכוכית, פלסטיק ואחר. מומלץ להכין דפים לפי הפחים הקיימים אצלכם ביישוב- אם יש לכם מחזור פלסטיק וזבל אורגני מומלץ להוסיף. לכל קבוצה מביאים כמה חפצים (אפשר את השם של החפץ, החפץ עצמו, ציור של החפץ- מומלץ החפץ עצמו). הראשון בכל קבוצה יוצא אל השלטים עם אחד מהחפצים והוא צריך להניח אותו במקום אליו הוא שייך, לדוג': בקבוק קולה- פלסטיק, פחית- אחר. לאחר שהוא חוזר הבא בתור יכול לצאת לדרך, וכך הלאה עד שנגמרים החפצים. (חפצים לדוגמא בנספחים) ניתן לשחק את המשחק בפינת המחזור ביישוב (אם היא במקום בטוח ללא תנועת רכבים)

2. **ציר זמן** – אחרי שסיימנו את המרוץ שליחים ניקח את כל החפצים ונוציא לחניכים ציר זמן. משבוע עד לא מתקלה. החניכים חלקם כבר עברו פעילות בנושא ולכן ניתן לעשות תחרות בין קבוצות על הדיוק של זמן ההתכלות.

– על הקבוצה לנסות למקם את החפצים מהמשחק הקודם על ציר הזמן לפי;; זמן ההתכלות שלהם. אם הקבוצה לא הצליחה נמקם את החפצים במקומם הנכון.

- פסולת אורגנית 4-8 שבועות
- גרב 4-5 שנים
- כיסא עץ 13 שנים
- נעל עור 50 שנה
- פחית שימורים 100 שנים
- חיתולים -300-500 שנים
- בקבוק פלסטיק -500-1000 שנים
- בקבוק זכוכית מיליון שנה
- קלקר לא מתכלה

3. **תופסת משאבי טבע:** בוחרים משתתף שהוא יהיה התופס שהוא יהיה "המוצרים" ושאר הקבוצה יהיו משאבי טבע. כל מי שנתפס הופך להיות בקבוצת המוצרים וצריך לתפוס את משאבי הטבע.

4. **כמות הזבל שלנו:** מציירים על נייר עיתון (לא בריסטול) את כדור הארץ שלנו. מכינים ערמת אבנים גדולה. מבקשים מהחניכים שכל פעם שאתם אומרים משפט נכון לגביהם - הם צריכים להניח אבן על הנייר עיתון.

- אני/במשפחה שלי זורקים כל יום שאריות אוכל
- אני משתמש זורק כל יום עטיפות של מוצרים
- אני קונה בקבוקי שתייה לפחות פעם בשבוע
- אני מקבל או קונה צעצועים/משחקים לפחות פעם בחודשים
- יש לי יותר מזוג נעליים אחד
- כל יום זורקים אצלי בבית לפחות שקית אחת לזבל

ניתן להוסיף משפטים הקשורים לחניכים שלכם- לבסוף מרימים יחד מהקצוות את הנייר עיתון ורואים כי הנייר עיתון נקרע מהעומס של האבנים. שואלים את החניכים מה הקשר בין המעשה הקטן שלי לכדור הארץ?

5. **הנסיך/ה הצמא/ה-** מלמדים את החניכים קשר מוט. מצורף בנספח. כל החניכים מחברים את החבל האישי שלהם לבקבוק ליטר וחצי. הסבר על קשר מוט מצורף בנספח

6. **הסבר דיון** – בסוף המשחקים מסבירים לחניכים, שכמו שבמשחק משאבי הטבע נתפסו והפכו למוצרים, ככה גם בטבע, לאט לאט משאבי הטבע הולכים ונגמרים, אבל בטבע המשאבים מוגבלים, וברגע שיגמרו לא יהיה אפשר לחדש אותם. סיבה נוספת שממנה נובע הצורך למחזור היא העובדה שהפסולת שלנו מורכבת יותר מתמיד ממרכיבים שהם סינטטיים שלוקח להם הרבה יותר זמן להתפרק באדמה מחומרים טבעיים, וזה גורם לזיהום האדמה וחלחול של רעלים למי התהום. כל יום אנו זורקים כמויות גדולות מאוד של אשפה בבית, במועדון, בבית הספר ובעצם בכל מקום בו אנו נמצאים. בישראל של היום לא כל כך נהוג להפריד את האשפה שאנחנו זורקים. בכך – אנו פוגעים באיכותה של הסביבה שלנו ומשתמשים בשטחים עצומים לצורך הטמנתה, במקום למצוא לה פתרון אמיתי. אם נפריד את האשפה בהתאם לפריטים השונים בה, נוכל להשתמש בהם בשימוש חוזר ובכך נצמצם את כמות האשפה שאנו מטמינים באדמה

נסביר לחניכים את החשיבות של הפרדת הפסולת ונשאל אותם-

- כמה מהדברים אנחנו זורקים באופן יומיומי לפח מבלי לחשוב פעמיים?
- איך אנחנו יכולים לחסוך את השימוש החד פעמי בכל אחד מהדברים?
- האם אנחנו מפרידים את הפסולת שאנחנו מייצרים?

לסיכום:

יש הרבה דרכים פשוטות ואפילו כיפיות בהן אנו יכולים להשפיע על כדור הארץ שלנו. במדינה שלנו אנחנו לא כל כך מתורגלים ומיומנים במחזור ושימוש חוזר. אחרי שהבנו את ההשפעות שיש לאשפה שאנחנו מייצרים על העולם שלנו, והבנו איך אנחנו יכולים לחסוך את הנזקים בעזרת פעולות יומיומיות פשוטות, חשוב שניקח אחריות על המחזור בסביבה שלנו על מנת שנהפוך את הכדור שלנו לירוק, בריא ונעים לכולם.

נספח :

קשר מוט בנוי

קשר המשמש כקביעה, יוצר את האות X על המוט.

א. מעבירים קצה חבל סביב המוט ומעל החבל שעל המוט.

ב. מקיפים שוב את המוט עם קצה החבל ומעבירים אותו מתחת לעצמו.

ג. מותחים ע"י משיכת שני הקצוות.

ד. מסיימים את הקביעה בקשר בוחן.

ה. קשר מוט כקביעה מהווה 2 חצאי קביעות.

פעולה שלישית: כל אחד צריך משהו צרכים שלנו, צרכים של בעלי חיים

מטרות הפעולה:

1. החניכים יחשבו על צרכים ותחביבים שלהם
2. מתוך הצרכים שלהם, החניכים יבינו שגם לבעלי חיים יש צרכים, ושלכל בעל חיים יש דברים ייחודיים שחשובים לו, אבל יש גם הרבה דמיון בינינו ובין בעלי חיים.
3. החניכים יתנסו, תוך שימוש במקרים לדוגמא, בשקילת הצרכים של בני האדם מול צרכים בעלי החיים, במקרים לדוגמא בהם קיימת (לכאורה או באמת) התנגשות.

מהלך הפעולה:

1. משחק הכיסאות: (10 דק') הילדים עומדים על כסאות, ולאט לאט מורידים כסאות והם נאלצים להצטופף.
2. דיון (כשהילדים עוד עומדים על הכיסאות כדי ליצור אתגר): נהניתם מהמשחק? מה היה כיף בו? מה זה נתן לכם? [בסוגריים – תשובות שאם החניכים אומרים כדאי להדגיש, ואם לא – להוסיף אותן: כייף, משחק, להיות עם חברים] אם הייתם צריכים לחיות ככה כל החיים, לאכול, לישון, לשחק ככה, איך הייתם מרגישים? [צפוף, לא נח, אין פרטיות, אין מרחב, היה יכול לעורר ריבים ואלומות].
3. מה אנחנו צריכים? מ"צרכים קטנים" ל"צרכים גדולים": (10 דק')
  - שואלים: מה הדברים שאתם הכי צריכים? (המטרה בשאלה זאת היא לחשוב על צרכים בסיסיים. במקרה שחניכים עונים תשובות בסגנון "שוקולד", כדאי לבקש שיגידו גם דברים בסיסיים יותר – שהם חובה בשביל לחיות ולהיות מאושרים)
  - מחלקים לילדים פתקים ומבקשים מהם לכתוב עליהם – דברים שאתם צריכים ודברים שאתם אוהבים.
  - מבקשים מהילדים לעבור בין הפלקטים עם השמות הכלליים של הצרכים, ולהדביק את הפתק שלהם בפלקט עם הכותרת המתאימה ביותר. [דוגמאות: משחקים ופעילויות יודבקו בפלקט "הנאה ועניין", אוכל ומקלחת יודבקו בפלקט "צרכים גופניים", 'החדר שלי' יודבק ב"סביבה נוחה", "שלא ירביצו לי" יודבק ב"חיים ובטחון" וכדומה. אם יש פתק שהחניכים או המדריך לא בטוחים לאיזה פלקט הוא מתאים, החניכים יכולים לבחור מה נראה להם הכי קרוב מבין האפשרויות].
  - שאלה לדיון – דיברנו על צרכים שלנו. למי עוד יש צרכים? מי עוד למשל צריך לאכול ולשתות?
4. מרוץ שליחים: גם בעלי חיים צריכים!: (20 דק')
  - מדביקים את חצאי הפלקטים עם טבלת בעלי החיים (נספח 1) מתחת לכל פלקט.
  - מחלקים את הפתקים (נספח 2) של הצרכים ספציפיים של בעלי חיים לחמש שקיות, וכל שקית תולים ליד או על פלקט אחר. שני פתקים משאירים מחוץ לשקיות..
  - מחלקים את החניכים לשתי קבוצות והם עומדים בתור.

- החניך הראשון בכל תור מקבל את אחד הפתקים שנשארו מחוץ לשקית. בכל פתק צורך ספציפי של בעל חיים ספציפי. למשל - לשחק בחוט. החניך צריך להבין באיזו חיה מדובר, וגם איזה צורך כללי הפתק מבטא. [למשל לשחק בחוט זה צורך ספציפי של חתול - בתוך הצורך הכללי של הנאה ועניין]. החניך רץ ומדביק את הפתק בטבלה שתחת הפלקט הנכון ובעמודה של החיה הנכונה. חלק מהכרטיסים מתאימים לכמה מקומות, והחניך יכול לבחור איפה להדביק אותם. לאחר שהדביק, החניך לוקח פתק אחר מהשקית שליד הפלקט, רץ ומביא אותה לבא אחריו בתור.
- משחקים עד שנגמרים כל הפתקים. הקבוצה שהדביקה הכי הרבה כרטיסים במקום הנכון (או באחד מהמקומות הנכונים, אם יש כמה אפשרויות) - מנצחת.
- המדריך מסכם: ראינו שלנו יש צרכים, דברים שחשובים לנו ואם ייקחו ממנו את הדברים האלה יהיה לנו מאוד קשה. גם לבעלי חיים יש צרכים. גם הם צריכים לאכול ולשתות, לשחק, להיות עם המשפחה שלהם, להיות חופשיים במקום שנח ומתאים להם. אם מישהו מונע מהם את המענה לצרכים האלו, גם הם סובלים.

5. משחק פנטומימה "שלמה המלך" * (25 דק')

- המדריך מסביר - מספרים על שלמה המלך שהיה החכם באדם. הוא היה כל כך חכם, שידע להבין את שפתם של כל בעלי החיים. לכן, בעלי החיים היו באים אליו ומספרים לו על בעיותיהם, מבקשים את עזרתו. עכשיו כולנו נהיה שלמה המלך, וכל פעם תבוא חיה אחרת ותספר לנו בשפת הפנטומימה מי היא, ואיזו בעיה יש לה. נראה מי יהיה כל פעם "שלמה המלך" הזריז ביותר שיבין ראשון איזו חיה מוצגת ומה הבעיה שיש לה.
- כל חניך מקבל בתורו כרטיס מבלי להראות אותו לשאר הקבוצה. בכרטיסים (נספח 3) יש שם של חיה ובעיה שיש לה, כלומר צורה שבה החיה הזו נפגעת בגלל התנהגות של בני אדם. החניך צריך להציג את החיה ואת הבעיה שלה בפנטומימה, ושאר החניכים צריכים לנחש כמה שיותר מהר באיזו חיה מדובר ומה הבעיה שלה. אם צריך, אפשר להזמין כל פעם שני חניכים שיציגו ביחד את הכרטיסיה.

* ניתן להחליף/להוסיף גם את המתודה הבאה:

6. כשצרכים מתנגשים - "מאזני הצדק": (25 נק')

- רושמים על פלקט חדש שמות של צרכים (רשימת הצרכים מופיעה כאן בהמשך). אחרי שרושמים כל צורך, החניכים מחליטים ורושמים כמה נקודות חשיבות לתת לו מ-1 עד-5 (1- הכי פחות חשוב, 5- הכי חשוב).
- מסבירים שעכשיו נשחק משחק עם מאזניים, שבו נשתמש בניקוד שהם נתנו עכשיו לצרכים- הניקוד שקיבל כל צורך שווה למשקל שבמשחק הקרוב הם ישימו בשבילו במאזניים, למשל חמש נקודות שווה חמש מטבעות. [רשימת הצרכים - אוכל ושתיה, לשחק ולהתעניין, פרטיות, לחיות, להיות בטוח ומוגן, חברים, משפחה, פרנסה, חופש, מקום מסתור, לא להשתעמם, להימנע מכאב, שינה, ניקיון, כבוד, חופש ביטוין]
- מקריאים כרטיסים עם סיטואציות של פגיעה בבני אדם (נספח 1.4)

- החניכים אומרים לגבי כל אחד מהאנשים בסיטואציה, מה הצורך שמניע את האדם הפוגע ומה הצורך שנפגע אצל האדם הנפגע. [למשל - בעל עבדים ועבד בשדה כותנה. הצורך שבעל העבדים מנסה לממש בכך שלוקח את העבד הוא פרנסה (קלה). הצרכים שנפגעים אצל העבד הם - חופש, משפחה, בטחון, פרנסה ועוד].
  - בצד אחד של המאזניים שמים מטבעות כסך הנקודות שקיבל האדם הפוגע על הצרכים שמנסה לממש, בצד השני שמים מטבעות כסך הנקודות של האדם הנפגע. רואים האם יש איזון בין הצרכים - האם המאזניים נוטים לצד מסויים, ואם כן לאיזה צד.
  - מקריאים כרטיסים עם סיטואציות עם פגיעות בבעלי חיים (נספח 1.5), וגם להן כותבים נקודות לכל צד ושמים אותן כמטבעות על המאזניים.
7. דיון: אומרים: לפעמים כדי לשמור על זכות של אדם אחד, צריך להגביל את הזכויות של אחרים. למשל לי יש זכות לחופש ביטוי, אבל אם הביטוי שלי פוגע בכבוד של משהו אחר, למשל אם אני מקלל אותו, אז הזכות שלי מוגבלת. אבל ראינו בעזרת המאזניים שהרבה פעמים בני אדם פוגעים בבעלי חיים בשביל צורך שולי כמו הנאה קטנה מבגד יפה, ופוגעים בצרכים הרבה יותר בסיסיים של החיות. שואלים: אתם חושבים שהזכויות של בני אדם יותר חשובות מהזכויות של בעלי חיים? גם כשמדובר בצורך הרבה יותר בסיסי?

עזרים:

- כסאות כמספר החניכים
- 5 פלקטים עליהם כתוב בגדול שם כללי של צורך (חברה ומשפחה, הנאה ועניין, סביבה נוחה, צרכים גופניים, חיים ובטחון). הפלקטים מודבקים על הקירות.
- 5 חצאי פלקט עם טבלה זהה בכולם - עמודה אחת עם שם של חיה ועמודה שנייה ריקה. בעמודה הריקה סלופטייפ או דבק דו צדדי מוכן להדבקה עליו.
- כרטיסים עם אופן ביטוי של צרכים על ידי חיה ספציפית.
- פתקים ריקים, כלי כתיבה, סלופטייפ.
- סיפור "שלמה המלך שידע את שפת החיות"
- כרטיסיות לפנטומימה
- * אם בוחרים לקיים את פעילות ו' "כשצרכים מתנגשים" - צריך:
- מאזניים (ניתן גם להכין בקלות מסנדות, חבלים וכוסות פלסטיק), ומטבעות
- כרטיסיות עם סיטואציות התנגשות צרכים בין בני אדם (נספח 1.4) ובין בני אדם לבע"ח (נספח 1.5)

נספח 1.1 - לצייר ולרשום על חצי בריסטול חמש פעמים

חיתול	
פרה	
אפרוח של תרנגולת	
דג	
עכבר	
עכבישה	
כלב	
פיל	
ציפור	

נספח 1.2 - כרטיסיות עם צרכים ספציפיים ל בעלי חיים ספציפיים

אני אוהב לשחק בחוטים
אני אוהבת לאכול עשב טרי
אני צריך לשחות במים נקיים
אני צריך שאמא תחמם אותי לפני שאני יוצא לעולם, וגם אחרי
אני בונה לתינוקות שלי בית מענפים שאני מוצאת
אני אוהב להסתובב בלהקה ולעשות הכל יחד. ללהקה שלנו יש מנהיגה, לא מנהיג
אני מתלקק כדי לנקות את עצמי הרבה פעמים ביום
אני חופר מחילות וחי בהן
כשהייתי תינוקת אהבתי לינוק מאמא שלי
אני בונה את הבית שלי בעצמי מחוטים שאני מייצרת בעצמי
הדבר שאני הכי אוהבת לעשות, אתם יכולים לעשות אותו רק בחלומות או עם מכונות
אני אוהב לאכול כמעט הכל, הכי אני רוצה את מה שהאנשים שלי אוכלים
אני סומר את השערות ומקמר את הגב כדי להפחיד את האויבים שלי
אני אוהב לאכול זירעונים
במקום שאתם מצליחים לנשום אני לא מצליח, במקום שאני מצליח לנשום אתם לא מצליחים
אני אוהב להשפריץ מים על עצמי ועל אחרים
אני גר בבית של אנשים, אבל חייב לצאת כמה פעמים ביום לטייל
אני אוהב להיות עם חברים, לא לבד
אני לוקחת את הילדים שלי על הגב
אני רץ מהר ומתחמק בקלות

נספח 1.3 - כרטיסיות למשחק שלמה המלך

אני חתול

הבעיה שלי: ילד זרק עלי אבן ונפצעתי.

אני כלב

הבעיה שלי: אני במכלאה ואף אחד לא רוצה לאמץ אותי.

אני סוס

הבעיה שלי: מכים אותי בשוט כדי שארוץ מהר.

אני אוגר (או עבר)

הבעיה שלי: ילד ליטף אותי חזק והפיל אותי על הרצפה.

אני קוף

הבעיה שלי: לקחו אותי מהמשפחה שלי בג'ונגל.

אני תרנגולת

הבעיה שלי: אני בכלוב מאוד צפוף ולא יכולה לפרוס כנפיים.

אני דג

הבעיה שלי: אני לא מצליח לנשום מחוץ למים.

אני תוכי

הבעיה שלי: שמו אותי בכלוב ומשעמם לי.

אני חתול

הבעיה שלי: לא שמו לי מים ואני צמא

אני כלב

הבעיה שלי: קשרו אותי ברצועה קצרה בשמש וחם לי

נספח 1.4 - סיטואציות של פגיעה והתנגשות בין צרכים של בני אדם

בארצות הברית לפני 200 שנה: ג'ק שהיה איש לבן קנה את ג'ו שהיה גבר שחור שיהיה עבד שלו. ג'ו הוכרח לעבוד בשדה כותנה שג'ק מוכר, בלי לקבל שכר, בלי משפחתו, ובלי יכולת לעזוב.

הילד דניאל מפריע בכיתה. המורה משה מעמיד אותו מול כל הכיתה ומכה את ידו בסרגל. (בעבר, כשהסבים והסבתות שלנו היו ילדים, חלק מהמורים באמת נהגו לעשות כך).

מיכל מקללת את דנה. דנה נעלבת ואומרת לה להפסיק אך מיכל אומרת שזכותה להגיד מה שהיא רוצה.

בית המשפט מחליט לתת מאסר עולם לרוצח כדי למנוע ממנו לפגוע באחרים שוב.

עידו בן 13. אמא שלו מוצאת יומן אישי שהוא כותב. היא סקרנית וקוראת את היומן.

נספח 1.4 - סיטואציות של פגיעה והתנגשות בין צרכים של בני אדם ובעלי חיים

מעיין מכה את הכלב שלה חזק כיוון שעשה את צרכיו על הרצפה בבית.
חברת קוסמטיקה כולאת ארנבות ושמה להן חומרים רעילים בעיניים, כדי לבדוק שמפו בריח חדש, לפני שהיא מוכרת אותו לחנויות.
יוסי סוגר את החתול שלו כל היום לבד בחדר קטן, בגלל שהחתול מגרד את ציפורניו על הספות בשאר הבית.
מאלף בקרקס מכה פיל ברגליו הקדמיות כדי לאלף אותו להרים את הרגליים באויר. בין המופעים הפיל בכלוב. המאלף עושה זאת כדי שיהיה לקהל מעניין, וכך יוכל למכור הרבה כרטיסים למופע.
בטבע, ציידים תופסים שועל והורגים אותו, בשביל למכור אותו לייצור פרווה.

פעולה רביעית: פעילות שיא

יצירת פינת המחזור בקן או ביישוב

מטרות הפעולה:

1. שהחניכים יסכמו ויעבדו את החודש החולף
2. שהחניכים יצרו יחד תוצר של עשייה קבוצתית
3. שהחניכים יחוו חוויה של עשייה ותרומה

רקע:

מדריכים יקרים, עליכם להתכונן לפעולה. חשוב שהחניכים ירגישו שמה שעשו משמעותי לכן חשוב למצוא משימה שבאמת תתרום ליישוב ולהגברת המחזור והפרדת הפסולת ביישוב.

מהלך הפעולה:

1. שעשועון חדש חוץ וטבע - מכינים לוח משחק עם קטגוריות. מחלקים את הקבוצה לשתיים וכל קבוצה בתורה צריכה לבחור קטגוריה.

על הטבע

- א. עשו רשימה של צמחים שיש בארץ
- ב. עשו רשימה של בעלי חיים שיש בארץ
- ג. סדר הבריאה - נותנים לחניכים כותרות של דברים הכתובים בפרק א' בראשית והם צריכים לסדר את הסדר שבו נבראו הדברים. שמיים וארץ, אור וחושך, שמיים, יבשה, דשא, שמש וירח, שרץ, עוף, תנין, בהמה, אדם. לאחר שסידרו שואלים אותם: האם הכל נברא בשביל האדם? האם האדם יכול לעשות כל מה שהוא רוצה לטבע, לבעלי החיים? נספח

שאלות על זבל/פסולת

- א. כמה טונות של אשפה מיוצרים בערך בשנה בישראל? כ6 מליון בשנה
- ב. כמה זמן לוקח למשהו מעור להתכלות? 50 שנה
- ג. איזה מוצרים עושים מבקבוקים ממוחזרים? (סלסלות פלסטיק של ירקות, סוליות של נעליים, פליז, ..)

שאלות על בעלי חיים

- א. רשמו רשימה הכי ארוכה של בעלי חיים
- ב. רשמו רשימה של בעלי חיים והצרכים שלהם
- ג. רשמו שיר קצר למען שמירה על בעלי החיים

משימות מחנאות

- א. קשר שטוח - צרו חבל ארוך בזמן הקצר ביותר. הקבוצה שתצליח לקפוץ הכי הרבה סיבובים בחבל תנצח
- ב. חיבור מוט וכפיתה מרובעת - הכנת שלט לפינת מחזור בקן המתוח על ריבוע של כפיתות. נספח

2. הכנת יצירה משותפת ממוחזרת:

- הכנת פינת מחזור בקן- פחים, שלטים, תורנויות לפינוי וכו..
- הכנת שילוט מיוחד לפינת מחזור ביישוב- משאריות קרמיקה ליצור פסיפס.
- חשוב להכין ציוד מתאים מראש ולהיעזר בהורים על מנת שהתוצר יהיה משהו שאכן אפשר להשתמש בו.
- הכנת פקקולים אישיים
- הכנת עיסת נייר- הכנת פחים ממוחזרים מעיסת נייר- שימשם לפח מחזור נייר- בייתי או קבוצתי. חשוב להכין ציוד מתאים מראש ולהיעזר באנשים שמכירים עבודה עם עיסת נייר
- הכנת קלמרים מבקבוקים - קונים ריץ-רץ, דבק מגע, גוזרים שני בקבוקים זהים ובקצוות שלהם מדביקים את הריץ- רץ. חשוב להתנסות לפני ולהתכונן עם הציוד המתאים.

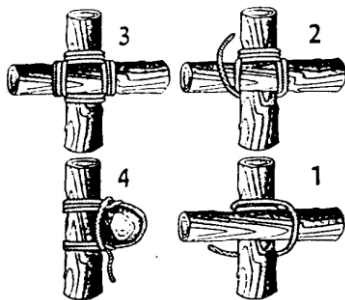
מומלץ שהציוד בו משתמשים ליצירה יהיה פסולת שהחניכים אספו בעצמם מהפסולת הביתית שלהם!

בהצלחה !

נספח

כפיתה מרובעת:

משמשת לחיבור שני מוטות בניצב (90 מעלות).

1. קושרים קשר מוט על אחד המוטות.
  2. מצליבים את המוט השני בסמוך לקשר המוט.
  3. מתחילים בליפופי מבנה כאשר על מוט אחד הליפופים מתקדמים במקביל כלפי חוץ ועל השני כלפי פנים.
  4. לאחר 4 ליפופי מבנה מתחילים בליפופימתיחה (חניקה/חצאי קביעות) בין שני המוטות.
  5. מסיימים בקשר מוט במקום בו התחילה הכפיתה.
- מוודאים שקשר המוט לא יסתובב על הסנדה וירפה את מתח החבל.

נספח

בראשית

א בְּרֵאשִׁית, בָּרָא אֱלֹהִים, אֶת הַשָּׁמַיִם, וְאֶת הָאָרֶץ. **ב** וְהָאָרֶץ, הִיְתָה תֵהוּ וְבָהוּ, וְחֹשֶׁךְ, עַל-פְּנֵי תְהוֹם; וְרוּחַ אֱלֹהִים, מְרַחֶפֶת עַל-פְּנֵי הַמַּיִם. גּוֹיָאמַר אֱלֹהִים, יְהִי אוֹר; וַיְהִי-אוֹר. **ד** וַיִּרְא אֱלֹהִים אֶת-הָאוֹר, כִּי-טוֹב; וַיַּבְדֵּל אֱלֹהִים, בֵּין הָאוֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ. **ה** וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לְאוֹר יוֹם, וְלַחֹשֶׁךְ קָרָא לַיְלָה; וַיְהִי-עֶרֶב וַיְהִי-בֹקֶר, יוֹם אֶחָד. {פ}

ו וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים, יְהִי רִקִיעַ בְּתוֹךְ הַמַּיִם, וַיְהִי מַבְדִּיל, בֵּין מַיִם לְמַיִם. **ז** וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים, אֶת-הַרְקִיעַ, וַיַּבְדֵּל בֵּין הַמַּיִם אֲשֶׁר מִתַּחַת לְרִקִיעַ, וּבֵין הַמַּיִם אֲשֶׁר מֵעַל לְרִקִיעַ; וַיְהִי-כֵן. **ח** וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לְרִקִיעַ, שָׁמַיִם; וַיְהִי-עֶרֶב וַיְהִי-בֹקֶר, יוֹם שֵׁנִי. {פ}

ט וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים, יִקְווּ הַמַּיִם מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם אֶל-מְקוֹם אֶחָד, וְתִרְאָה, הַיַּבְשָׁה; וַיְהִי-כֵן. **י** וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לַיַּבְשָׁה אָרֶץ, וּלְמַקְוֵה הַמַּיִם קָרָא יַמִּים; וַיִּרְא אֱלֹהִים, כִּי-טוֹב. **יא** וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים, תִּדְשָׂא הָאָרֶץ דְּשֵׂא עֵשֶׂב מְזֹרִיעַ זֶרַע, עֵץ פְּרִי עֹשֶׂה פְרִי לְמִינּוּ, אֲשֶׁר זֶרְעוּ-בוּ עַל-הָאָרֶץ; וַיְהִי-כֵן. **יב** וַתּוֹצֵא הָאָרֶץ דְּשֵׂא עֵשֶׂב מְזֹרִיעַ זֶרַע, לְמִינֵהוּ, וְעֵץ עֹשֶׂה-פְּרִי אֲשֶׁר זֶרְעוּ-בוּ, לְמִינֵהוּ; וַיִּרְא אֱלֹהִים, כִּי-טוֹב. **יג** וַיְהִי-עֶרֶב וַיְהִי-בֹקֶר, יוֹם שְׁלִישִׁי. {פ}

יד וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים, יְהִי מְאֹרֶת בְּרִקִיעַ הַשָּׁמַיִם, לְהַבְדִּיל, בֵּין הַיּוֹם וּבֵין הַלַּיְלָה; וַהֲיוּ לְאֹתוֹת וּלְמוֹעֲדִים, וּלְיָמִים וּשְׁנָיִם. **טו** וַהֲיוּ לְמְאֹרֹת בְּרִקִיעַ הַשָּׁמַיִם, לְהָאִיר עַל-הָאָרֶץ; וַיְהִי-כֵן. **טז** וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים, אֶת-שְׁנֵי הַמְּאֹרֹת הַגְּדֹלִים: אֶת-הַמְּאֹר הַגָּדֹל, לְמַמְשֶׁלֶת הַיּוֹם, וְאֶת-הַמְּאֹר הַקָּטָן לְמַמְשֶׁלֶת הַלַּיְלָה, וְאֵת הַכּוֹכָבִים. **יז** וַיִּתֵּן אֹתָם אֱלֹהִים, בְּרִקִיעַ הַשָּׁמַיִם, לְהָאִיר, עַל-הָאָרֶץ. **יח** וּלְמַשֵּׁל, בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה, וּלְהַבְדִּיל, בֵּין הָאוֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ; וַיִּרְא אֱלֹהִים, כִּי-טוֹב. **יט** וַיְהִי-עֶרֶב וַיְהִי-בֹקֶר, יוֹם רְבִיעִי. {פ}

כ וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים--יִשְׂרְצוּ הַמַּיִם, שִׂרְץ נֶפֶשׁ חַיָּה; וְעוֹף יַעֲוֹף עַל-הָאָרֶץ, עַל-פְּנֵי רִקִיעַ הַשָּׁמַיִם. **כא** וַיַּבְרָא אֱלֹהִים, אֶת-הַתַּנִּינִים הַגְּדֹלִים; וְאֵת כָּל-נֶפֶשׁ הַחַיָּה הַרְמֶשֶׁת אֲשֶׁר שִׂרְצוּ הַמַּיִם לְמִינֵהֶם, וְאֵת כָּל-עוֹף כָּנָף לְמִינֵהוּ, וַיִּרְא אֱלֹהִים, כִּי-טוֹב. **כב** וַיַּבְרָא אֹתָם אֱלֹהִים, לְאֹמֶר: פְּרוּ וּרְבוּ, וּמְלֵאוּ אֶת-הַמַּיִם בַּיַּמִּים, וְהָעוֹף, יִרְבַּ בָּאָרֶץ. **כג** וַיְהִי-עֶרֶב וַיְהִי-בֹקֶר, יוֹם חֲמִישִׁי. {פ}

כד וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים, תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה לְמִינָהּ, בְּהֵמָה וְרֶמֶשׂ וְחַיְתוֹ-אָרֶץ, לְמִינָהּ; וַיְהִי-כֵן. **כה** וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת-חַיַּת הָאָרֶץ לְמִינָהּ, וְאֶת-הַבְּהֵמָה לְמִינָהּ, וְאֵת כָּל-רֶמֶשׂ הָאֲדָמָה, לְמִינָהּ; וַיִּרְא אֱלֹהִים, כִּי-טוֹב. **כו** וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים, נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כְּדְמוּתֵנוּ; וַיִּרְדּוּ בְדִגְתַּי הַיָּם וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם, וּבַבְּהֵמָה וּבְכָל-הָאָרֶץ, וּבְכָל-הָרֶמֶשׂ, עַל-הָאָרֶץ. **כז** וַיַּבְרָא אֱלֹהִים אֶת-הָאָדָם בְּצַלְמוֹ, בְּצֶלֶם אֱלֹהִים בָּרָא אֹתוֹ: זָכָר וּנְקֵבָה, בָּרָא אֹתָם. **כח** וַיַּבְרָא אֹתָם, אֱלֹהִים, וַיֹּאמֶר לָהֶם אֱלֹהִים פְּרוּ וּרְבוּ וּמְלֵאוּ אֶת-הָאָרֶץ, וּכְבַשְׁתֶּהּ; וַיִּרְדּוּ בְדִגְתַּי הַיָּם, וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם, וּבְכָל-חַיָּה הַרְמֶשֶׁת עַל-הָאָרֶץ. **כט** וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים, הִנֵּה נָתַתִּי לָכֶם אֶת-כָּל-עֵשֶׂב זֶרַע אֲשֶׁר עַל-פְּנֵי כָל-הָאָרֶץ, וְאֶת-כָּל-הָעֵץ אֲשֶׁר-בוּ פְרִי-עֵץ, זֶרַע זֶרַע: לָכֶם יְהִי, לְאֹכֶלָה. **ל** לְכָל-חַיַּת הָאָרֶץ וּלְכָל-עוֹף הַשָּׁמַיִם וּלְכָל רֶמֶשׂ עַל-הָאָרֶץ, אֲשֶׁר-בוּ נֶפֶשׁ חַיָּה, אֶת-כָּל-יֶרֶק עֹשֶׂב, לְאֹכֶלָה; וַיְהִי-כֵן. **לא** וַיִּרְא אֱלֹהִים אֶת-כָּל-אֲשֶׁר עָשָׂה, וְהִנֵּה-טוֹב מְאֹד; וַיְהִי-עֶרֶב וַיְהִי-בֹקֶר, יוֹם הַשֵּׁשִׁי. {פ}